

Rebecca Evans AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio
Cabinet Secretary for Economy, Energy and Planning

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Andrew RT Davies AS
Cadeirydd
Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

20 Ionawr 2025

Annwyl Andrew,

Rwy'n sgrifennu atoch mewn ymateb i lythyr eich rhagflaenydd, dyddiedig 13 Rhagfyr 2024 yn gofyn am ragor o wybodaeth am y pwyntiau a godwyd yn ystod sesiwn Pwyllgor ETRA ar Ddyfodol Dur Cymru a gynhaliwyd ar 20 Tachwedd.

Mae eich llythyr yn gofyn am eglurhad pellach ar bum pwynt. Byddaf yn ymdrin â nhw yn y llythyr hwn.

Dyfodol Dur Cymru

- A allech chi nodi pa waith paratoi sy'n cael ei wneud i ymateb i gynnydd posibl yn y galw am fentrau cymorth Llywodraeth Cymru sydd ar gael i weithwyr, busnesau a'r gadwyn gyflenwi dros y misoedd nesaf?*

Cymorth Cyflogadwyedd a Sgiliau

Yn sgil y trafodaethau sy'n mynd rhagddynt â Tata a'r tebygolrwydd y bydd swyddi'n cael eu colli yn ystod 2024-25, cytunodd y Cabinet ar £4.75m ychwanegol rhwng cyllidebau Drafft a Therfynol 2024-25 i gefnogi'r diwydiant dur drwy ReAct+ a rhaglenni cyflogadwyedd allweddol eraill gan gynnwys Twf Swyddi Cymru+ a Cymunedau am Waith +.

Gyda chyllideb ddrafft 2025-26 yn seiliedig ar gyllideb derfynol 2024-25, cadwyd y £4.75m hwn o fewn llinell sylfaen Cyflogadwyedd gan gynnwys llinell wariant YPG (4464). Bydd ar gael felly i gefnogi'r galw drwy'r rhaglen ReAct+ yn 2025-26.

Mae'r rhaglen ReAct+ wedi'i chynllunio i fod yn ystwyth ac yn hyblyg ar adegau pan gollir nifer fawr o swyddi ac mae'n barod i allu ymateb i gynnydd posibl mewn diswyddiadau.

Yn 1 Ionawr 2025, cafodd Cymunedau am Waith + ei estyn a'i wneud yn fwy hyblyg i gefnogi mwy o bobl y mae diswyddiadau wedi effeithio arnynt. Bellach mae'n cynnig cefnogaeth i:

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Eluned.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Eluned.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Bydd unrhyw ohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn cael ei hateb yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

- unigolion y cafodd eu swyddi eu dileu o fewn y chwe mis diwethaf.
- unigolion sy'n derbyn hysbysiad dileu swydd gyda'r dyddiad gadael wedi'i gadarnhau.

Mae'r newidiadau yn caniatáu i Cymunedau am Waith + weithio'n effeithiol gyda ReAct+ ac ymyriadau eraill gan gynnwys y Gronfa Cymorth Cyflogadwyedd a sicrhau bod ei gymorth mentor cyflogadwyedd i unigolion ar gael i bawb yr effeithiwyd arno o ardaloedd awdurdodau lleol cyfagos.

Trwy Gronfa Ddysgu Undebau Cymru (WULF), derbyniodd Undeb Community £25k yn ychwanegol ar ddiwedd 2024 i'w helpu i ateb y galw am hyfforddiant gan y gweithwyr hynny nad oeddent yn gymwys am arian Pontio Llywodraeth y DU pan oedd angen yr hyfforddiant arnynt. Wrth edrych tua'r dyfodol, mae cyllideb gyffredinol WULF wedi'i chwyddo ar gyfer 2025-26 yn dilyn y toriad a gyflwynwyd y flwyddyn gyffredol, 2024-25.

Cymorth i'r Gadwyn Gyflenwi

Ers ei lansio ar 30 Medi 2024, mae Cronfa Bontio'r Gadwyn Gyflenwi (y Gronfa) wedi canolbwyntio'n llwyr ar helpu busnesau sy'n dibynnu ar Tata Steel UK ac y mae cau'r ffwrnais chwyth wedi effeithio arnynt. Bydd y Gronfa, a ariennir gan Lywodraeth y DU, yn cael ei neilltuo gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, gan ddarparu'r cymorth grant mewn partneriaeth â gwasanaeth Busnes Cymru Llywodraeth Cymru, a fydd yn rheoli'r cymorth a'r cyngor i fusnesau yr effeithir arnynt.

Mae busnesau sydd ar hyn o bryd 30% yn ddibynnol ar Tata Steel UK yn gallu cael cymorth pwrpasol i leihau'r effaith ar eu busnes a'u cadwyni cyflenwi.

Busnes Cymru fydd i ddechrau yn dewis pa fusnesau yn y gadwyn gyflenwi fydd yn cael help, hynny gan ddefnyddio gwiriwr cymhwysedd digidol. Gwneir diagnosis manwl i ddeall ac asesu effaith y golled ar y busnes. Bydd y Gronfa yn darparu cymorth arbenigol pwrpasol hefyd i helpu i ddygymod â'r newid, sy'n ychwanegol at yr hyn a gynigir gan Busnes Cymru, er budd busnesau yng nghadwyn gyflenwi Tata Steel UK.

Bydd y Gronfa yn hyblyg wrth ymateb i'r galw ac yn blaenoriaethu cwmnïau yng nghadwyn gyflenwi Tata Steel UK yr ystyrir eu bod o dan risg uchel ac yn wynebu heriau.

Gall busnesau cymwys ar draws ystod o sectorau wneud cais, fodd bynnag bydd busnesau gweithgynhyrchu, peirianeg, saernïo, TGCh, adeiladu ac ynni adnewyddadwy yn cael blaenoriaeth.

Bydd y grant yn cael ei ystyried ar gyfer buddsoddi mewn cynlluniau mawr tymor hwy yn yr ardal gan gynnwys y ffwrnais arc drydan yn Tata Steel UK; datblygiadau gan Associated British Ports gan gynnwys gwynt arnofiol yn y Porthladd Rhydd Celtaidd; a thechnoleg hydrogen ym Mae Baglan. Bydd yn helpu busnesau i wneud y gorau o'u cyfleoedd, lliniaru effeithiau'r pontio a helpu i ddatblygu'r gadwyn gyflenwi, gan gyfrannu'n gadarnhaol at wireddu gweledigaeth tymor hwy llywodraethau'r DU, Cymru a lleol ar gyfer Castell-nedd Port Talbot.

Ar 19 Rhagfyr 2024, cyhoeddodd Llywodraeth y DU gyllid ar gyfer y Cronfeydd Twf Busnes, Cydnerthedd a Chychwyn Busnes. Amcan y 'Gronfa Twf Busnes' fydd cyflwyno pecynnau grant arbenigol i'r busnesau hynny sy'n ceisio cynyddu eu rôl yn yr economi leol, bydd y 'Gronfa Cydnerthedd' yn canolbwyntio ar gefnogi busnesau lleol y mae'r newid yn Tata wedi effeithio arnynt ond nad oeddent yn gymwys i wneud cais am gymorth drwy'r Gronfa Cadwyn Gyflenwi. Yn olaf, bydd y Gronfa Cychwyn Busnes yn rhoi cyngor busnes a chymorth ariannol i weithwyr dur Tata, eu teuluoedd agos ac eraill yn y gadwyn gyflenwi.

Bydd Llywodraeth Cymru yn gwella gwasanaeth presennol Busnes Cymru er mwyn ymdrin ag ymholiadau gan unigolion sy'n wynebu colli eu swyddi ac sydd am ddechrau eu busnes eu hunain a chan fusnesau yn yr ardal yr effeithir arnynt sydd angen bod yn fwy gwydn neu sy'n cyflwyno cyfleoedd ar gyfer twf a chyflogaeth. Bydd Busnes Cymru yn darparu un pwynt mynediad, i roi cyngor i gefnogi busnesau newydd a helpu busnesau sy'n bod i fod yn fwy gwydn, i gael hyd i farchnadoedd newydd, ysgogi cynhyrchiant uwch ac i dyfu.

Bydd Busnes Cymru yn dewis pa gleientiaid sydd angen cymorth busnes, yn helpu i baratoi cynlluniau busnes perthnasol ac yn gweithio gyda Chyngor Castell-nedd Port Talbot i benderfynu pwy sydd â'r potensial i fod yn gymwys am grant, helpu ymgeiswyr i wneud cais a chyfeirio pobl addas i geisio am grant.

Cymorth iechyd meddwl a llesiant

Mae swyddogion Llywodraeth Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe yn parhau i gymryd rhan yn y trefniadau pontio i sicrhau bod y rhai yr effeithir arnynt yn gwybod pa gymorth sydd ar gael a sut i gael gafael arno. Mae'r wybodaeth hon wedi'i chynnwys ar yr Hwb ar-lein a ddatblygwyd i'w gwneud hi'n haws dod o hyd i gymorth a'i gyrchu. Mae gwefan Sorted:Supported wedi'i sefydlu hefyd i'w gwneud yn haws cael gafael ar gymorth iechyd meddwl: [Home Page - Sorted Supported](#) Mae'r bwrdd iechyd yn parhau i fonitro unrhyw newidiadau yn y galw/angen am wasanaethau iechyd meddwl ac rydym hefyd yn monitro 111 opsiwn 2. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn asesu'r effaith ar iechyd i helpu gwasanaethau i ragweld anghenion y dyfodol ac i lywio cynllunio tymor hwy.

- *A allech chi nodi pa ddata sy'n cael eu casglu ar hyn o bryd, a pha ddata ychwanegol y bwriedir eu casglu, mewn perthynas â mynediad at y cymorth sy'n cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru?*

Cymorth Cyflogadwyedd a Sgiliau

Mae'r rhaglen ReAct+ yn casglu data am ymgeiswyr grant drwy Gynllun Gweithredu Gyrfaedd Cymru'n Gweithio (mae pob ymgeisydd yn derbyn cyngor diduedd ac arweiniad gan Cymru'n Gweithio), porth ar-lein ReAct+ ac arolygon o gyfranogwyr. Mae'r data a gesglir yn cynnwys, er enghraifft, cyn-gyflogwr, hanes gwaith a phrofiad blaenorol; cymwysterau a sgiliau cyfredol; pa sgiliau sydd eu hangen ar yr ymgeisydd; cyrsiau hyfforddi y bydd yn eu dilyn a data cefndir am y cyfranogwr (gan gynnwys statws anabledd ac ethnigrwydd). Bydd gwerthusiad annibynnol o'r rhaglen ReAct+ yn cael ei gynnal yn ddiweddarach eleni a gofynnir i'r sefydliad sy'n ei gynnal ystyried diswyddiadau Tata/sy'n gysylltiedig â Tata.

Mae Cymunedau am Waith + yn casglu ystod eang o ddata hefyd am gefndir cyfranogwyr, gan gynnwys, er enghraifft, amgylchiadau cyfranogwyr pan gysylltir â nhw a'r canlyniadau a gyflawnwyd (gan gynnwys canlyniadau 'i gyflogaeth'). Yn unol

â'r newidiadau ynghylch pwy sy'n gymwys, cesglir data ynghylch pwy sydd wedi cael hysbysiadau diswyddo lle bo hynny'n briodol.

Ar gyfer WULF, cesglir data am nifer o gyflawniadau yn erbyn targedau y cytunwyd arnynt yn flynyddol, yn bennaf yn ymwneud â chymorth i ddysgwyr. Yn Tata, mae 618 o ddysgwyr wedi ennill cymwysterau achrededig ac wedi dilyn cyrsiau dysgu heb eu hachredu yn ystod y flwyddyn ariannol hon (2024-25) hyd yma.

Cymorth i'r Gadwyn Gyflenwi

Fel rhan o'r cytundeb cyllido, mae Llywodraeth y DU wedi nodi fframwaith Monitro a Gwerthuso a fydd yn amlinellu'r data y bydd angen eu casglu a'u cofnodi mewn perthynas â'r holl Gronfeydd. Bydd Busnes Cymru a Chyngor Castell-nedd Port Talbot yn casglu data sy'n berthnasol i'w hymyriad ac yn eu defnyddio i gynhyrchu adroddiadau chwarterol ar berfformiad rhaglenni ar gyfer Llywodraeth y DU. Bydd Llywodraeth Cymru yn casglu ac yn prosesu data yn unol â [hysbysiad preifatrwydd](#) Busnes Cymru.

Buddsoddiad yn y dyfodol ym Mhort Talbot a'r ardaloedd cyfagos

- Sut rydych chi'n cydweithio â Llywodraeth y DU a busnesau i sicrhau cyfleoedd i ddur Cymru gael ei ddefnyddio yn y tyrbinau gwynt arnofiol ar y môr y bydd eu hangen yn y Môr Celtaidd dros y blynyddoedd nesaf?*

Cafwyd trafod cadarnhaol a buan rhwng Prif Weinidog y DU, Ysgrifennydd Gwladol Cymru a'r Ysgrifennydd Gwladol dros Fusnes a Masnach ar ddatblygu Strategaeth Ddiwydiannol Llywodraeth y DU. Mae'n cynnwys rôl bosibl dur gwyrdd ac Ynni Gwynt Arnofiol (FLOW) yn y Môr Celtaidd mewn perthynas â sicrhau twf hirdymor, cynaliadwy, cynhwysol a gwydn. Mae'r trafod hwn yn parhau, hynny cyn cyhoeddi'r strategaeth yn y Gwanwyn.

Mae'r cyntaf o bedwar Adolygiad Tymor Byr yr wyf wedi'u comisiynu i gyflymu'r broses o gyflawni ein Cenhadaeth Economaidd, yn canolbwyntio ar FLOW gan ddod ag arbenigwyr allanol a phrofiad busnes ymarferol ynghyd i sbarduno gwaith yn y maes hwn. Disgwylir cwblhau'r adolygiad erbyn y Gwanwyn, ond mae gwybodaeth eisoes wedi cyfrannu at ein trafod â Llywodraeth y DU. Mae'n amlwg ei bod hi'n hanfodol buddsoddi mewn dur a phorthladdoedd i wneud y mwyaf o gyfleoedd cadwyn gyflenwi FLOW, hynny ledled y DU yn ogystal â thyrbinau gwynt yn y Môr Celtaidd, ac yn y potensial i agor cyfleoedd ar gyfer allforion. Mae hefyd yn werth sôn am y cysylltiad cryf â'r diwydiant dur a sectorau twf uchel eraill a nodwyd yn y Strategaeth Ddiwydiannol megis gweithgynhyrchu uwch gan gynnwys awyrfod a cherbydau.

Dylid nodi, fodd bynnag, mai dim ond rhan o'r stori yw dur o ran cyfleoedd o fewn cadwyn gyflenwi FLOW. Mae rhwystrau eraill sylweddol y bydd angen eu goresgyn mewn partneriaeth â Llywodraeth y DU i wneud yr uchelgeisiau hyn yn realistig ac yn gyraeddadwy. Bydd datrys problemau cymhleth yn ymwneud â rheoleiddio, prisiau ynni, cysylltiadau â'r grid a seilwaith allweddol arall yn heriol.

Ar 07 Ionawr, cyhoeddais greu'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gwynt ar y Môr sy'n cynnwys arweinwyr allweddol y sector a rhanddeiliaid perthnasol. Bydd y Grŵp yn darparu asesiad manwl o ymarferoldeb gwynt y môr i Gymru, yn nodi meysydd blaenoriaeth i sicrhau newid economaidd a chymdeithasol yn ein cymunedau

arfordirol a'n heconomi ehangach a bydd yn datblygu cynllun clir gyda gweithredoedd ac amserlenni pendant i wneud y gorau o'r cyfleoedd i Gymru o wynt y môr.

- *Nodwn fod y safleoedd treth ar gyfer y Porthladd Rhydd Celtaidd wedi'u dynodi yn ddiweddar, a bod Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cymeradwyo'r Achos Busnes Amlinellol. A allech chi nodi'r amserlenni tebygol ar gyfer cwblhau'r camau sy'n weddill cyn i'r porthladd rhydd ddod yn gwbl weithredol, a chadarnhau pa drafodaethau rydych chi wedi'u cael am fuddsoddi yn y safleoedd porthladd rhydd?*

Gyda'i safleoedd treth wedi'u dynodi, mae'r Porthladd Rhydd Celtaidd bellach yn weithredol gan y gall busnesau ar y safleoedd fod yn gymwys i gael gostyngiad treth. Ar hyn o bryd rydym yn helpu'r Porthladd Rhydd i baratoi ei Achos Busnes Llawn ac rydym yn paratoi'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth (MoU) a fydd, pan fydd wedi'i gymeradwyo, yn caniatáu inni ddechrau rhyddhau cyllid cyfalaf sbarduno i Celtic ar gyfer prosiectau seilwaith a sgiliau. Rydym yn anelu at arwyddo MoU yng Ngwanwyn 2025.

Mae fy swyddogion, ynghyd â swyddogion Llywodraeth y DU, wedi gweithio'n agos gyda'r Porthladd Rhydd Celtaidd i ddatblygu ei Strategaeth Masnach a Buddsoddi. Mae'r gwaith hwn bellach ar fin dod i ben gyda swyddogion yn cefnogi'r Porthladd Rhydd i farchnata cyfleoedd busnes a denu buddsoddwyr gyda'r nod o ddod â swyddi o ansawdd da i Bort Talbot, Aberdaugleddau a'r ardaloedd cyfagos.

- *Rhagwelir y bydd y Porthladd Rhydd Celtaidd a ffermydd gwynt arnofiol ar y môr yn sicrhau manteision yn y tymor hwy. A allech chi nodi sut rydych chi'n cydweithio â Llywodraeth y DU i ddod â buddsoddiad a swyddi cynaliadwy, sy'n talu'n dda, i Bort Talbot a'r cyffiniau yn y cyfamser?*

Fel y nodwyd uchod, mae'r cyntaf o bedwar Adolygiad Tymor Byr yr wyf wedi'u comisiynu i gyflymu'r broses o gyflawni ein Cenhadaeth Economaidd, yn canolbwyntio ar FLOW. Mae'r adolygiad hyd yma wedi tynnu sylw at yr angen i sicrhau llif o brosiectau yn y cyfnod interim ar gyfer busnesau ym Mhort Talbot a'r ardal gyfagos a fydd, gobeithio, yn manteisio ar gyfleoedd o fewn cadwyn gyflenwi FLOW yn y blynyddoedd i ddod.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio
Cabinet Secretary for Economy, Energy and Planning